

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 150. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrletna K 450. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravišтво „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

# ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravišтво sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratov: Enostopna petilivrstica 20 vin., pogojni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/2.—1/2. zv. — Reklamacije poštnine proste.

Štev. 8.

V Ljubljani, v torek dne 13. junija 1911.

Leto I.

## Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob polu 11. dopoldne in stane naročnina

celoletna . . . . . K 18.—  
polletna . . . . . „ 9.—  
četrletna . . . . . „ 450  
mesečna . . . . . „ 150  
za inozemstvo celoletno „ 30.—

in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 6 vin. v administraciji in tobakarnah.

Prosimo vse prijatelje, da nam takoj pošljejo naročnino za „Zarjo“, ker bi jo morali sicer ustaviti, vsem onim, ki bi je ne poslali pravočasno. Imamo velikanske stroške, ki jih moramo tudi poravnati. — Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravišтво „Zarje“ v Ljubljani.

## Odločitev.

Danes govore volilci. Za šest let je dana njih usoda v njihove roke. Danes si imajo postiljati. Sami bodo potem odgovorni, kako bodo ležali.

Volilci, ki razumejo pomen teh volitev, bodo lahko izbirali. Vprašali se bodo, kakšno je njihovo stališče v vsakdanjem življenju in to jim bo kašipot za volitev. Kdor živi od kapitala in posesti, bo glasoval za stranke, ki utrjujejo kapitalistično in veleposestniško moč. Kdor živi od svojega dela, pa ve, da imajo hlebec in nož kapitalisti in njihovi politični poslovdje v rokah, bo oddal svoj glas za socialno demokratično stranko.

Zakaj gospodarska osvoboditev je pogoj vsake druge svobode. Če hočemo v katerem koli oziru napredovati, se moramo rešiti skrb za svoj vsakdanji kruh. Samo na podlagi gmotno utrjene eksistence se lahko posvetimo kulturnemu delu. Živeti moramo, samo tedaj lahko delamo in delujemo. Živeti moramo, samo tedaj lahko napredujemo. Živeti moramo, samo tedaj se lahko borimo.

Prvi pogoji človeškega življenja pa so gmotni. Zato gredo gospodarska vprašanja pred vsemi drugimi. Od rešitve gospodarskih vprašanj je odvisna rešitev vseh drugih problemov, ki poljejo po naših dušah.

Socialno demokratična stranka je kulturna stranka. A ravno zato je gospodarska stranka, zakaj vsaka hiša se mora graditi od temelja. Kultura maloštevilnih posameznikov in kultura sveta, pa naj bi bila visoka kakor himalajsko gorovje. Dokler ni ljudstvo deložno kulture in njenih bogastev, ne moremo govoriti o narodni, o ljudski kulturi.

Pot do kulture pa drži čez ognjišče, čez pogrnjeno mizo. Ker želi socialna demokracija več, veliko več kulture, ker želi, da bi se ljudstvo povzdignilo na najvišjo stopnjo človeštva, zahteva za vse ljudstvo tista sredstva, brez katerih ni mogoč noben napredek. Zato se socialna demokracija bojuje za boljše plače, za več počitka, za varnost zdravja in življenja, za brezskrbno starost.

Milijone možganov trpinči dan na dan vprašanje: Kaj bo jutri, kaj bo čez teden, kaj bo čez mesec dni s teboj in tvojo družino? Leta potekajo delavnemu človeku in boljinbolji sili v glavo vprašanje: Kaj bo, kadar bodo lasje beli in roka brez moči? Otroci doraščajo in starše muči skrb, kaj bo z njimi, kako naj se jim zagotovi boljša bodočnost?

Hrana, stanovanje, obleka — denar, denar — to so večne skrbi, ki ne pripuščajo nobeni drugi misli, da bi prišla v glavo, a če že pride, jo hitro prepode. Kako naj se v takih razmerah rešujejo tisočera vprašanja, ki stremi človeški duh za njih rešitvijo? Kako naj napredujemo, kako naj se uspešno razvijemo, dokler nam jemlje socialna beda čas in moči?

Zato zahteva socialna demokracija, da se prvo delo posveti rešitvi gospodarskih vprašanj. In ker to ni mogoče brez boja, hoče socialna demokracija voditi boj za gospodarsko osvoboditev, proti onim, ki jo odirajo.

Velike in bogate naloge ima na tem polju državni zbor. Ves naš davčni sistem je prikrojen v prilog bogatinov, na škodo revežev. Davki na kapital in veliko posest izginjajo v primeri z davki na konsumna sredstva, na stanovanje, na obleko, na orodje, na zrak in svetlobo. Ogromni zneski iz davčnih dohodkov se trošijo za neproduktivne namene, v prvi vrsti za militarizem in marinizem, od česar ima zopet le velik kapital dobiček. Tako ni denarja za produktivne investicije, ni denarja za izboljšanje položaja delavcev, uslužbencev, uradnikov, ni denarja za zdravstvo, ga ni za šolstvo, za umetnost in druge kulturne naloge.

Avstro-ogrski pogodba, carinski tarifi, trgovinske pogodbe z zunanjimi državami nam kažejo, kako ljubeznivo se varujejo interesi kapitalizma in veleposesti na škodo vsega od dela živečega mestnega prebivalstva in malih kmetov. Zunanja politika z dobro znanimi

spletkarijami pri poslaništvih, s svojimi veleizdajniškimi procesi in podobnimi pojavi pa razkrivajo kakšne strupene cvetke rastejo na teh močvirnih tleh.

Te razmere se morajo odstraniti, oziroma popraviti, če se hočejo prirediti tla, na katerih bo mogoče blagostanje ljudstva, boljša izobrazba in omika, splošen duševni napredek. Moč kapitalizma, ki se ne kaže samo v tovarnah in delavnicah, v bankah in uradih, temveč tudi povsod v notranji in zunanji politiki, se mora tudi zlomiti, če se hoče doseči pravična rešitev narodnega vprašanja. Zakaj kakor vsaka pravica, tako so tudi narodne pravice odvisne od moči. Vsaka etika je sanjava in neplodna brez gmotne moči.

**Zatorej v boj za socialno demokracijo!**  
**Vsak glas, ki bo oddan za socialno-demokratične kandidate, je sunek v bastiljo kapitalizma.**

Vsak glas za socialno demokracijo poveča moč socialnodemokratične frakcije v državnem zboru in podpre njen boj proti gospodarskemu tiranstvu.

Vsaka glasovnica z imenom socialnodemokratičnega kandidata pomaga izboljšati gospodarski položaj ljudstva in pospeši rešitev najbolj perečih gospodarskih vprašanj.

Vsak socialnodemokratični glas pomeni več zdravstva, več šolstva, brezskrbnejšo starost in varstvo naše mladine.

Zmaga socialne demokracije pomeni zmago ljudstva, zmago svobode, zmago kulture. Zatorej složno in pogumno v boj!

Nihče naj ne zaostane! Nihče naj se ne izneveri!

V boj do zmaga!

## Reakcija in preganjanje na Reki . . .

Ako bi slučajno čitatelji mislili, da se Reka nahaja v . . . Evropi, bi se jako motili. Da pa zgubijo vsak dvom, ki bi jim utegnil nastati, je koristno, da se takoj konstatira sledeče: Reka je na obrežju evropskega morja, Reka je v Evropi, toda kakor „corpo separato“ in ako se v tem separatnem telesu preganjajo, aretirajo in pretepajo nedolžni ljudje od strani avtonomsko-brutalne policije, Evropa, kot najcivilnejši del sveta, ne izgubi pred ostalim svetom svojega ugleda, ker „gospa civilizacija“ ni odgovorna za dela stare tetke „necivilne reakcije“.

In ni se čuditi, ako imamo na Reki enega vnuka in sorodnika bivšega Torquemada v osebi policijskega šefa, ki sliši na ime Derencina, in ako imamo zakonito naslednico španske inkvizicije, slavno ogrsko „viteško

vlado“, ki jo predstavlja mogotec baron Wickenburg; se nihče ne bo čudil, ako čita v tem ali onem časopisu, da je štrajk pomorščakov od „Ungaro-Croate“ — splaval po vodi, in še manj se bo čudil, ko bo čital, da je dal poveljnik vojne mornarice, vitez grof Montecuccoli na razpolago ogrskim mogotcem in hrvatskim spahijem c. kr. vojne mornarice ter tako proglasil sebe in avstro-ogrsko vojno ministrstvo za pokrovitelje krumirstva.

A dočim so c. kr. krumirji delali na parobrodih privatne paroplovne družbe, in dočim so c. kr. vojne torpedovke opravljale častni posel, vozeč pošto v Dalmacijo, je državni poslanec dr. Anton Vio, lepo sedel v pisarni in ni niti ganil z mezinom, da bi vsaj napravil majhen izlet v Badimešto, kjer bi moral izpolniti obljube, ki jih je obljubil volilecem, in dočim je znani „vitez“ baron Zmajić na Sušaku mobiliziral svoje kozasto in jih navduševal za eventualen naskok, je policijski šef Derencin s svojo policijsko tolpo razsajal po mestnih ulicah, aretiraj nedolžno meščanstvo in razbijal z golimi sabljami in samokresi v rokah male gruč stavkujočih pomorščakov.

Ali, žalibože, to še ni vse! Policijski organi so se pokazali, da znajo siliti stavarje na delo. Dogajalo se je vsak dan, ko so stavarji hoteli iz delavskega doma na skromno kosilo, da so na ulici bili vjeti in peljani na policijo. Tam so jim grozili, da bodo enostavno po odgonu odposlani, ako v teku 24 ur ne gredo na delo. Kdor se je drznil odgovarjati, je bil v nevarnosti, da ga zavijejo v „plahito“ . . . in drugi dan odpeljejo na pol prebitega na državno — mejo. Bolj strahopetni so se udali in par dnevi prišli za delo in mnogo jih je odšlo domov. Voditeljem stavke je bilo strogo prepovedano hoja po ulicah in na obrežje se ne smajo še danes pokazati. Delegacije štrajkarjev, ki so hodile od Poncija do Pilata, so bile zasledovane od tajnih policistov. Aretirali so delegata kurjačev sodruga Frana Frančiča, ko se je — vračajoč od seje delodajalcev — ustavil z dvema fantoma in jim prigovarjal, naj nikar ne sprejmeta dela pri tej družbi, ker bi se jim znalo slabo goditi. Zadej za njim stoječa dva detektiva ga primeta in odvedeta na policijo ter tam obtožita, da je rekel dvema mornarjema, da ju bode ubil, ako gresta na delo. Na intervencijo odvetnika Adelsfelda so ga izpustili z naročilom, da mora tekom osmih ur izginiti iz Reke. Druge aretirance, za katere strokovna komisija ni takoj izvedela, so bili takoj obsojeni in odgnani.

Danes, v nedeljo, 11. junija, ko je že večina, (razen stoidvajset mornarjev mašinistov, kurjačev, šoterjev in drugih) pomorščakov šla na delo, so aretirali pet najstarejših kurjačev, ki so delali v službi „Ungaro-Croate“ po 18, 20 in 22 let nepretrgoma in ki so vedno sta-

MAKSIM GORKIJ:

## Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Pozorno je ogledoval sobo s svojimi velikimi sivimi, izbuljenimi očmi; položivši noge drugo na drugo se je zazibal na stolu in vprašal:

— Ali je vaša ta bajta, ali ste le najemniki?

Mati je sedla nasproti in odgovorila:

— Najemniki smo . . .

— Nič posebnega ni ta bajta? — je pripomnil.

— Paša se vrne vsak čas, počakajte malo! — je dejala mati.

— Saj ga čakam! — je mirno odgovoril dolgočez.

Njegov mir, mehki glas in preprost izraz so ohrabрили mater. Odkrito in blagohotno jo je gledal, v njegovih globokih, prozornih očeh se je svetila vesela iskra, in na vsej tej voglati, upognjeni postavi z dolgimi nogami je bilo nekaj zabavnega in privlačnega. Oblečen je bil v modro srajco in v spodvezane črne hlače! Vprašala bi ga bila rada, kdo da je, odkod, če že dolgo pozna njenega sina; v tem se je zazibal z vsem telesom in jo vprašal:

— Kdo vam je prebil čelo, mati?

Prijazno jo je vprašal, z nasmehom v očeh; toda ženo je užalilo to vprašanje. Stisnila je ustno, molčala nekaj časa, potem pa je vprašala hladno in važno:

— „Kaj vas to zanima?“

Sklonil se je k njej in ji dejal;

— Ne hndujte se! Zato sem vas vprašal, ker je imela tudi moja druga mati čelo prebito, prav tako kot vi. Glejte, ljubček njen, čevljar, jo je udaril s kopitom — tresk! Perica je bila, on pa čevljar. Že potem, ko me je vzela k sebi, je steknila nekje tega pijanca, v svojo nesrečo . . . Pretepal jo je, to vam rečem! Od strahu se je meni koža lupila . . .

Njegova odkritost jo je razorožila in domislila se je, da bi se Pavel nemara jezil nad njenim neprijaznim odgovorom; smehlja je dejala:

— Nisem huda, pač pa ste me vi nanaglo vprašali. Možiček mi je to zapustil . . . bog mu bodi milostljiv! Saj menda niste tatar, kaj?

Človek je zazibal noge in se je tako široko zasmejal, da so se ušesa dotaknila zatilnika. Potem pa je resno dejal:

— Ne . . . dozdaj še ne!

— Zdi se mi, da vaš izgovor ni ruski! je mati smehlja je pristavila.

— Boljši je od ruskega! — je odgovoril gost in veselo zamahnil z glavo. — Malorus sem, iz mesta Kanjeva.

— Ali ste že dolgo tu?

— Leto dni sem živel v mestu . . . a pred dobrim mesecem sem se preselil k vam v tovarno. Poštene ljudi sem našel tukaj — vašega sina in nekaj drugih . . . In zdaj ostanem nekaj časa tukaj! — je odgovoril in si vihal brke.

Ugajal ji je in občutila je potrebo, da mu poplača opazko o njenem sinu; vprašala ga je:

— Ali se vam poljubi čaša čaja?

— Kako pa naj sam pijem? — je zmagjal z rameni. — Ko bomo vsi skupaj, nas pogostite . . .

Spomnila se je svoje bojazni.

— Če bi le vsi taki bili! — si je goreče zaželela.

Zopet so se začeli koraki v veži in duri so se nanaglo odprle; mati je vstala. Na njeno začudenje je vstopilo v kuhinjo siromašno in lahko opravljen dekle, srednje rasti, preprostega kmečkega obraza, z debelo, svetlo kito. Tiho je vprašala:

— Ali se nisem zakasnila?

— Kaj še! — se oglasi Malorus v izbi.

— Ali ste peš prišla?

— Seveda! Ali ste mati Pavla Mihajloviča? Pozdravljena! Mene kličejo za Natašo . . .

— A po očetu? — jo je vprašala mati.

— Vasiljevno . . . In vi?

— Pelagija Nilovna!

— Pa sva se seznanili . . .

Mati je vzdihnila in smehlja je pogledala dekleta.

Malorus ji je pomagal pri slačenju in jo vprašal:

— Ali je mraz?

— Zunaj na polju — precej! Močan veter . . .

Njen glas je bil sočen in jasen, usta drobna in polna, in vsa postava je bila okrogla in sveža. Odločivši vrhno obleko si je s premraženimi ročicami krepko omela rdeča lica in z drobnimi, trdimi koraki stopila v izbo.

— Brez galoš hodi! — je šinilo materi v glavo.

— Uh . . . Kako sem se premrazila!

— Čakajte, takoj vam segrejem samovar! — je dejala mati in odšla v kuhinjo. — Takoj . . .

Zdelo se ji je, da že dolgo pozna tega dekleta in da jo ljubi kot dobra, sočutna mati. Rada jo je videla in predstavlja si njene modre, nekoliko mežikajoče oči je zadovoljno poslušala razgovor v izbi.

Zakaj ste tako dolgočasen, Nahodka? — je vprašalo dekle.

— Tako . . . je potihoma odgovoril Maloru. — Vdova ima lepe oči . . . Domislil sem se, da ima mati moja nemara ravno take . . . veste na mater mislim prav pogosto . . . vse se mi zdi, da še živi.

— Pa ste rekli, da je — umrla.

— Druga mati pač . . . A zdaj govorim — o rodni materi . . . Zdi se mi, da po Kijevu berači . . . In žganje pije . . .

— Zakaj?

— Tako! In pijano jo bijejo policaji v lica . . .

— Oh, ti človek! — je vzdihnila mati. (Dalje.)

novali na Reki in postali sedaj z drugimi 120 žrtve nenasitnega in infamnega kapitalizma. Obsodili so jih v momentu na — odgon. Ako se bode to policiji posrečilo, se ne zna.

Konstatirati je treba sledeče: ako so pomorščaki premagani, ni tega kriva njihova nesolidarnost — kajti solidarni so bili dovolj — temveč krivo je v prvi vrsti c. kr. vojno ministrstvo, ki je dovolilo družbi zadostno število vojakov-krimirjev in tako preprečilo uspeh štrajka; v drugi vrsti je kriv državni poslanec dr. Anton Vio, ki ni kot zastopnik mesta niti črnil v parlamentu o štrajku, in končno je kriva policija ki se je prodalaz dušo in telesom akcionarjem „Ungaro-Croate“.

A. F.

**Sodrug! Agitirajte za socialno demokratično časopisje! Vsak sodrug bodi naročnik našega lista, vsaka družina naj čita „Zarjo“.**

## NOVICE.

\* **Junaško delo.** Belilski davkar pripoveduje v „Figaru“ naslednjo pretresljivo zgodbo. 18. aprila t. l. je na vse zgodaj jutraj obolel čuvaj v kerdoniškem svetilniku. Z naporom vseh sil je opravljal svojo službo do popoldne, potem pa so mu opešale moči in bolezen ga je položila v postelj. Njegova žena je kmalu spoznala, da za njegov bolezen ni nobene pomoči. Kaj naj stori od vsega sveta odločena in zapuščena? Mož ji umira, svetilnik pa ni prižgan! Svojegega moža pusti z obema otrokoma samega, hiti v svetilnik, nažge luč, in ko se po zamudnem delu vrne, ji ni preostalo drugega kot da je zatisnila svojemu možu k večnemu počitku oči... V ihtenju ji zadoni na ušesa otrokov klic: „Mati, svetilka se ne vrti!“ če se ne vrti, je zelo nevarno za mornarje, kajti po tem se loči luč na svetilniku od drugih luči na morju. Nesrečo je treba preprečiti!... Žena gre še enkrat v svetilnik, da pogleda v mehanizem. Ampak njega, ki je poznal mehanizem, ni več, in ker žena ne obvlada mehanizma, pošlje oba otroka — starejši ni še deset let star — v stolp, da s svojimi nežnimi ročicami vrtita vreteno. Deset ur, od 9. zvečer do 7. jutraj otroka vrtita in vrtita, da mimogrede ladje ne zadene nezgoda... Država dolguje čuvajevi ženi 53 frankov in 17 santimov dnevnine za čas od 1. do 18. aprila; znesek se ji še doslej ni izplačal, vzlic temu, da živi vdova brez kruha in brez strehe v najhujši bedi. Vsako delo ima svoje plačilo!

\* **Smrt mladega zrakoplovca.** Štiriindvajsetletni zrakoplovec Geibel in njegov spremljevalec, tridesetletni mehanik, sta padla iz višine 2000 metrov in obležala mrtva. Ob 7. uri zvečer sta se vzdignila kvišku, da dosežeta svetovni rekord. Ko je ob poli 8. uri strel iz topa naznanil konec tekme, je dosegel zrakoplov višino 2000 metrov. Ko se je začel palogama spuščati na zemljo, se zrakoplov naekrat prevrne in komaj ga spravi zopet v ravnotežje, se prevrne vnoč in pade na zemljo. Avtomobil, ki se je takoj podal na lice mesta, se je vrnil z dvema mrljema. Žena monterjeveva je bila na letališču priča grozne katastrofe, ki je ne pozabi nihče, kdor jo je videl.

\* **Skrivališče vlomilcev.** Pred tednom so v zaraščnem gozdu v bližini Hamburga odkrili tatinsko gnezdo. Sedaj sta našla dva delavca v bližini skrivališča v mravljišču vrednostnih listin za 150.000 mark in mnogo srebrnine. Roparsko gnezdo je bilo tako skrito v gostem jelovju, da ga je bilo težko najti. Roparji so si zaznamovali pot z jajčnimi lupinami.

\* **Sedemnajst oseb je ogrizla stekla mačka.** V Petrovcu je stekla mačka provzročila katastrofalno nesrečo; tekem 24 ur je ogrizla nič manj kot 17 oseb, tri moške, šest žensk in osem otrok. Šele drug dan se je posrečilo stražniku Valentiju, da je s sabljo ubil nevarno žival. Ranjene osebe so odvedli v Pasteurjev zavod v Budimpešto.

\* **Cerkveno maševanje nad Rouvierjem.** Vdova umrlega Rouvierja, svoječasnega ministrskega predsednika, je izrazila željo, da bi bil njen sprog cerkveno pokopan. Pariški nadškof pa je odklonil to željo, češ da je parlament za časa njegove vlade sklenil postaviti o ločitvi cerkve od države.

\* **Še se gode čudeži.** V treh čisto katoliških alzaških občinah je živinska kuga prav grdo mesarila. Da je živinska kuga infekciозна bolezen, ki se zlasti ob slabi klaji močno razvija, je jasno vsakemu otroku. Poleg tega pa so to dejstvo živinski zdravniki že neštetokrat dognali. Prebivalci episke občine pa so drugačnega mnenja. Kupili so debelo svečo za 320 marki in napravili procesijo. Episki purgarji trdijo, da so s tem pauali živinsko kugo.

\* **Neka angleška železniška družba** je pred kratkim razpisala razpodoj vseh onih predmetov, ki so jih ljudje pozabili tekem pretečenega leta v železniških vozovih in drugih prostorih spadajočih pod njeno upravo. Med temi predmeti ni nič manj kot 120.000 pozab-

ljenih dežnikov. Bogve koliko ljudi je bilo na tihem in ponedolžnem osumljenih, da so te dežnike pokradli. Marsikak anonimno osumljeni tat dežnikov bode sedaj rehabilitiran.

\* **Zanimiva dražba.** Herodot, oče zgodovine, pripoveduje, kako so stari Babilonci možili svoje hčere. Na posebnem, za to določenem kraju so se zbrale vsako leto vsa za ženitev zrela dekleta dotičnega kraja. V krogu okoli pa so se zbrali možki in dražba se je pričela. Najprej je prišla na vrsto najlepša. Ko je bila ta za visoko ceno prodana, so prišle na vrsto druga, tretja po lepoti tako dolgo, dokler je kdo še kaj ponudil. Kadar pa se ni nihče več oglašil, se je pa dražbeni red spremenil in na vrsto je prišla najgrša, katero je dobil oni, ki je zahteval najmanjšo doto zanjo. In tako je šlo naprej, dokler je bilo še kaj denarja izkupljenega za lepote in dokler je bilo še kaj ženinov. Tako so babilonske lepote preskrbele moše tudi svojim z lepoto manj obdarjenim sovrstnicam in preskrbljeno je bilo za vse, za bogate in revne, za lepe in grde.

## DOMAČE VESTI.

### Ljubljana in Kranjsko.

— **Kandidat za — norišnico.** Ljubljanski škof „se je vrnil ves poživljen in navdušen“, kakor pravi, iz svojega izleta „v sveto deželo“. Po svojem povratku se je z nečuvnim terorizmom lotil duhovnikov, ki se niso slepo zapisali protiljudski škofovi politiki, in že s tem dejanjem je zbudil nepopisno ogorčenje in pohujšanje med ljudstvom svoje škofije. Svoje divjanje škof nadaljuje. Izdal je pastirski list, v katerem kot kravji — in ne kot dušni — pastir infamno zmerja organizirano delavstvo, ki hoče priboriti sebi, svojim ženam in svojim otrokom večji kos kruha. Ker delavci ne puste, da bi zakrivila škofova batina padala po njihovih hrbtih, škof perfidno laže o socialnih demokratih, da na Francoskem in Portugalskem cerkveno premoženje ropajo in zakone razdirajo. Ko je izbljuval najostudnejše psovke in najočitnejše laži, pa še pravi, da „mu manjka zadostnih izrazov, da bi mogel tako peklenko hudobijo dovoljno opisati.“ — Če obrača ljudstvo cerkvi boljbolj hrbet, je tega kriv v prvi in zadnji vrsti škof, ki po nemarnem imenuje boga in vero, ko gre klerikalni stranki le za ministerski frak njenega voditelja dr. Šusteršiča. Ker si ne moremo misliti, da je škof osebno taka moralna pokveka in tak zavržen lump, da bi se pri zdravi pameti tako infamno norčeval iz boga in vere, kateri, pravi, da služi, ostaja le še domneva, da se je temu verskemu fanatiku omračil um. Zadnji pastirski list, ki se je bral večeraj z vseh kranjskih prižnic, se glasi kakor kandidatni govor za — norišnico.

— **Škof dr. Jeglič pred poroto.** Lilberalni državnozbornski kandidatje so vložili proti ljubljanskemu škofu tožbo zaradi razžaljenja časti, za svoje gnusne napade, ki je ž njimi v nedeljo onesnažil vse kranjske cerkve, se bo moral škof zagovarjati pred poroto.

— **„Delavske barabe.“** Delavci! Nezaslišano je razžalila objestna klerikalna gospoda vse slovensko delavstvo! Z delavskimi barabami vas je zmerjala v nedeljo zalupana Šusteršičeva drbal zato, ker ste hoteli od klerikalnega poslanca jasnih računov. Štiri leta so vas klerikalni pasoritniki frivolno varali, štiri leta so metali vaše in vaših otrok interese samogotnemu militarizmu in pohlepnemu agrarnemu oderuštju. Ko ste se oglašili, da zagrnite brezvestni klerikalni kliki svojo obsodbo, so s podlo psovko, dihaajočo strupeno sovraštvu do vsega delavstva, se bo klerikalcem še bridko utepala in ne bo tako kmalu pozabljena. Delavci! sodrug! Glejte, da izve slednji delavec in slednja delavka, da je v klerikalnih očeh — baraba!

— **Neprestopen plot med ljudstvom in dr. Šusteršičem.** Na nedeljskem shodu v Zgorjuji Šiški je padla klerikalnemu komaniantu krinka z obraza in na tisoče broječi ljudski množici se je pokazala njegova golota. V slepem sovraštvu do ljudstva je ščeval orožnike zoper zbrane ljudi, ki niso od Šusteršiča zahtevali družega, kot da položi jasne račune o svojem parlamentarnem delovanju, da pove zakaj je glasoval v nove vojaške davke, zakaj je z obstrukcijo preprečil rešitev socialnega zavarovanja, ki bi snelo delavskemu ljudstvu najbolj moreče skrbi z ramen. Brezvestno je izzival razjarjeno delavstvo in z bajoneti je hotel preprečiti uničevalno ljudsko obsodbo. Ampak eno naj si dr. Šusteršič zapomni! Orožniški bajoneti, ki jih je nameril zoper mirne in dostojne delavce, so neprestopen in nepredoren plot med njim in med ljudstvom. Ljudstvo ga je v nedeljo pahnilo od sebe in za plotom orožniških bajonetov bo sramoten politični konec tega ljudskega izdajalca.

— **„Slovenec“, dr. Šusteršič in klerikalci** se oprijemljejo zadnje biljke, tako trda jim prede v ljubljanski okolici. Zdjaj krošnjarijo z zvezo s socialnimi demokrati in liberalci. V svoji nesnažni agitaciji se je podivjana tolpa klerikalnih sleparjev zapredla v tako nepre-

dorno mrežo laži, da se bode v njej zadušila. — Okoliško prebivalstvo pa ve, da se ne sme zaupati niti klerikalnim zapravljevcem ljudskega denarja, ki s svojo protiljudsko politiko spravljajo delavsko ljudstvo na rob propada, niti liberalnim frazjerjem, ki bi radi s sladkimi besedami speljali delavstvo na led. Volilna parola okoliškega delavstva je: proti lakajskim klerikalcem, proti hinavskim liberalcem.

— **Časopis „Slovenec“** svojitelj vseh lažnikov! Piše nam preprosti delavec iz Zgor. Šiske: Dobil sem posebno izdajo „Slovenca“ radi shoda v Zgorjni Šiški prebral sem jo ter ostrmel. Laž se vrsti za lažjo. Resnica je, da so od vseh kotov ljubljanske okolice zbornani klerikalci izzivali na razne načine. Ljudstvo je bilo razburjeno in je zaradi tega seveda žvižgalo — **ali bilo je dostojno.** Tako nam piše nepristranski opazovalec. Pripomniti imamo samo to, da je to gola resnica. Izzivači danes tar-u-a-j-o!! Hinavci!

— **Poziv.** Vse one, ki so bili priče nedeljskih aretacij v Zg. Šiški, pozivamo, da se danes ali jutri zglobe v društvenih prostorih v Selenburgovi ulici.

— **Volilni terorizem.** Ravnatelj hotela „Union“, G. Cunder, je za občinske volitve vsem svojim uslužbencem izročil klerikalne glasovnice in vsak se je moral zavezati, da bo klerikalno volil. Ker hotelski voznik Metelko tega ni storil, mu je začel ravnatelj nagajati in nalagati posle, ki jih ni bil dolžan opravljati. Ker se mu je uprl, ga je kar na kratko odslovil. — Metelko je tožil Cundra pred obrtnim sodiščem za 14dnevno plačo, ki mu jo je sodišče tudi prisodilo.

— **Občinske volitve na Ježici.** V četrtek, 8. t. m. smo imeli pri nas občinske volitve, ki so za socialno demokratično stranko jako častno izpadle. Na zmago takoj ob prvem naskoku nismo mogli računati, ampak vzlic najostudnejšemu terorizmu je bilo za socialistične kandidate oddanih v tretjem razredu 163 glasov, dočim jih je klerikalna stranka spravila z vsemi goljufijami 281. Župnik je že cel mesec kakor nor letal od hiše do hiše, in ker je videl, da mu živi ne morejo pomagati, se je obrnil do mrtvih. Kakor na sodnji dan so vstajali mrljci na dan volitve iz svojih grobov in šli v ogenj za „katoliško“ stvar; tako na pr. je volila Presetnikova, ki že davno mirno v zemlji počiva. In ker se župnik in klerikalna garda še na mrljce ni popolnoma zanesla, je pognala v boj celo ljudi, ki so pod kuratelo — da omenjamo le en slučaj, Kajzarjevega Loizeta iz Tomačevega. Da je tudi Klanfarjev Tone pomagal, se samo po sebi razume. Kot župan šentvidski je dobil 7 do 8 glasovnic v razdelitev, ne da bi jih bil razdelil. Ko so dotični volile prišli na volišče, so izvedeli, da so — že volili. Drugi seveda z njihovimi glasovnicami. Ta stvar Klanfarjevega Toneta diši prav močno po zlorabi uradne oblasti in po volilni goljufiji; treba jo bo do dna preiskati. Da smo proti takim volitvam vložili rekurz, je skoraj odveč omenjati.

— **Iz Št. Vida nad Ljubljano** se poroča da cela vrsta delavcev ni dobilo legitimacij in ne volilne pravice. Danes so vsi razturjeni in kolnejo župana in klerikalne gospodarje o občini. Ali je kakšna pomoč? — Ogd. ured. Nobena! Ob pravem času je vedno reklamirati svojo volilno pravico. Ni se treba nikoli zanašati na klerikalno obč. upravo, da bo naredila prav.

— **V Zeleni jami** je bil sinoči zadnji predvolitveni shod, ki je bil, kakor vsi soc. dem. shodi v meščanski občini, jako dobro obiskan. Prišlo je pač tudi par nasprotnikov, ki pa so bili popolnoma mirni. Govoril so sodrug Koemur, Tokan, Udovč in Anton Kristan. Navdušenje zborovalcev in demonstrativno odobravanje je jasno pričalo, da se socialno demokratična misel med našim delavstvom ne da z nobenimi slepilnimi frazami več iztrebiti.

— **Iz Vevč** se nam piše: Strašno mora iti klerikalcem za nohte. Boje se za svojega „boga“ dr. Šusteršiča, češ, kaj pa če bi se prevrnil 13. junija. Pri nas v Vevčah so nas celo vrsto izpuštili iz volilnega imenika. Soc. demokratom so z nasiljem, da ga ni para, hoteli preprečiti vsako zborovanje. Čuki so prekašali ameriške divjake na dan soc. dem. shoda. Ženske pa so besnele kot bi ušle iz Studenca. Kaplan pa je dirigiral! Pa jim še ni dovolj! Sedaj pa letajo klerikalni agitatorji od hiše do hiše in podpisujejo glasovnice na sleparske načine. Gostilničar in tesarski mojster Lovro Pavčič leta vsak večer okrog. Prišel je tudi v hišo delavca Habičiča Francea št. 44, gospodarja ni bilo doma; bila je le mladoletna deklica. Vpraša jo kje so očci? Ko dobi odgovor, da ga ni doma, vpraša zopet, ali je glasovnica že napisana in kje jo imajo. Deklica mu jo pokaže. Pavčič pa kar na njo zapíše dr. Šusteršiča. Habičič je radi tega zelo nevoljen. — Tudi pri Jenku Mihatu, pri Jerihu Janezu, pri Antonu Remeu itd. je bil — in je popisoval. Ali nito k a z n j i v o?

— **Občutne kazni demonstrantov.** Kakor je že znano, najeta je bilo „Delavsko godbeno društvo“ meseca marca, da na pred-

večer podiranja Kobalove kleti priredi klerikalni strahovladi šaljive ovacije. Vsled tega je bilo društvo in kakih 40 udeležencev na ovadbo klerikalcev zatoženih pri sodišču. Vsi razven enega so bili pri sodišču oproščeni. Ker pa klerikalni stranki ni bilo to všeč, je zahtevala, da udeležence z društvom vred kaznuje politična oblast. In res, v četrtek, 8. t. m. so bili povabljeni k okrajnemu glavarju in ta jih je zaradi kršenja nočnega miru obsodil na občutno kazen. Načelnika godbe na 10 K, aranžerja demonstracije na 40 K, dasi je bil že pri sodišču kaznovan na 5 K. Vse druge člane godbe je doletela kazen po 4 K, ostale udeležence pa po 5 K, dva celo po 10 K, enega nedoletnega pa na 12urni županski zapor. Klerikalcem se je s tem zopet kri ohladila, ker so spravili nekaj družinskih očetov v občutno škodo. Za nekatere člane godbe je to dobra lekcija, saj delajo klerikalcem povsod štafažo. Še pri zadnjih občinskih volitvah so jih volili, sedaj pa bodo dali zopet Gostinčarju svoj glas. Vse prav, za dobroto deli klerikalec z batom po glavi, to bo morebiti le zmordilo te ljudi.

— **Argentinsko meso v Idriji.** Po dojem pričakovanju smo vendarle dobili zopet enkrat argentinsko meso v naše mesto. Dne 8. t. m. so ga pripeljali 1000 kg. Prodaja se v dveh mesicah in na trgu, po K 1.86 sprednji in po K 1.40 zadnji del. Rd mesarjev sta prodajo prevzela gg. Hlebec in Gabron. Ljudje pridno segajo po njem. Splošna želja občinstva je, da se uvažuje argentinsko meso v Idrijo stalno vpelje.

— **V Zagorju** je bil v nedeljo 11. t. m. socialno-demokratičen volilni shod. Poročal je sodrug Bartl. Shod se je vršil v veliki dvorani g. Miheličiča in je bil prav dobro obiskan.

— **Gospod Bole,** ki vodi samostojno gostilno v svoji hiši na Taboru št. 4 (na škofovem svetu) v Ljubljani je opustil zastopstvo bratov Novakovič ter se posvetil samo svoji obrti.

— **Iz Kovorja** pri Trzinu nam pišejo: V naši občini imamo župana, ki je izpuštil iz volilnega imenika veliko delavcev, o katerih je slutil da bodo volili socialno demokratično, kar je sam priznal, ko ga je eden prizadetih vprašal. Rekel mu je namreč: „ti bi lahko socialnega demokratično volil, zato pa ne dobiš nikake pravice? Ali je proti temu kaj pomoči? — Op. ured. Cenjenemu dopisniku v Kovorju odgovarjamo, da za enkrat ni nobene pomoči. Pri vsakih drugih volitvah naj se pa gre vsakdo pripricati: ali je v volilnem imeniku — ali ni. Županstva se tudi sedaj lahko izgovarjajo: za sedaj ni pomoči — pa bi reklamirali dokler je čas! Torej: ne zaupati in ne zanašati se, češ saj tako vedo, da sem že leta in leta v občini, bom ja n o t e r. — Torej: pozor v vsakem oziru in povsod!

— **Iz Javornika.** Potujoče občinstvo, ki ima opravka na postaji Javornik, prosi ravnateljstvo državnih železnic, da napravi postajo na Senožetah, oziroma pri Babiču, ker ima klerikalni agitator in postajenačelnik gospod Hlebec toliko posla v imenovanih krajih, da ga ne more izvršiti kot postajenačelnik Javornika. Prizadeti.

— **Na mitnici** na Hradskega cesti vlada čudno gospodarstvo. Če kaka stranka nese kako dachu podvrženo blago iz Udmata v Šiško, ji službujoči uradnik noče napraviti transito-boleto, češ, kaj mi mar — pa okoli Ljubljane pojdite z blagom! Može se piše menda za Škerjanca. Pozivljamo pristojno oblast, da tega moža pouči, kako ima ravnati s strankami. Gospodje na mitnicah a la Škerjanec so radi občinstva tu, in ne občinstvo radi njih!

— **Te dni** je nek neznan pijanec razsajal in prepeval na ves glas Pred škofijo. Ko je prišel stražnik in ga opomnil, naj bode tiho, ni bilo pijanec nič všeč, da ga je motil pri njegovem koncertu. Začel je takoj obkladati stražnika z raznimi ne preveč ljubeznimi primki. Potolažil ga je šele hlad magistratne ječe. — Tudi na Zaloški cesti je nek vredni bratec prvega na vse pretege poskušal moč svojih pljuč in ni odjenjal preje, da so se tudi za njim zaprla vrata z linico.

— **Ko je v soboto** hodila neka posestnica iz Lip na ljubljanskem tržnem semnju, je zapazila tamkaj hčerko svojega sosedu, ki je prodajala njeno kokoš. Tatica je bila aretovana, kokoš pa vrnjena pravi lastnici. Celo zadevo pa bode še obravnavalo okrajno sodišče.

— **Zakaj?** Sedaj ve slovensko delavstvo, zakaj zahteva dr. Šusteršič ostrije puške za vojaštvo in bolj nabrušene bajonete za orožništvo. Sedaj ve delavstvo, zakaj si mora po zločinski zaslugi tega brezvestnega moža pritrgovati od ust, da zadovolji brezmejno požrešnost militarističnega moloha. Štiri leta je kopičil ta mož izdajstvo na izdajstvo; ko pa tirjajo volilci računov od njega, ko zahtevajo, da opraviči svoje zločinsko početje, se skrije za politični komedijant v gosto senco bajonetov. Delavci, sedaj veste, zakaj hoče dr. Šusteršič še več bajonetov in še več pušk — na vaše stroške! Neusmiljeno strmoglavite moža, ki se tako krvavo norčuje iz vas!

— **Zelo nasilen berač** je Ivan Senčar. Beračil je pri več strankah na Radeckega cesti. Ko je dobil pri neki stranki 4 vinarje, se je čez nekaj časa vrnil ter grozil, darovatelju z odprtim nožem. Ker pa je bil mož že precej vinjen, mu je ogroženi z lahkoto izvil nož, njega pa izročil poklicanemu stražniku. — Iz prisilne delavnice je pobegnil prisiljenec Rudolf Nährfehr doma iz Steyerja na Gor. Avstrijskem.

— **Kolo je bilo v soboto** ukradeno mehaniku Petru Skafarju, stanujočemu na Zabajku št. 8. Tat se ni znan.

— **Brivnice bodo na praznik 15. t. m.** odprte samo do 9. ure dopoldne.

## Štajersko.

— **Dobrova.** Predvečeraj smo imeli tu dva volilna shoda: klerikalnega in socialno-demokratskega. Klerikalni je bil prvotno namenjen na 2. pop. ko pa so zvedeli, da se vrši naš že ob pol 8. zjutraj, so hitro preložili tudi svojega na to uro. Navzočih je bilo do 200 volilcev, ki so Zebotu iz Maribora in Ureku buro ugovarjali. Sodr. Kocmur ni dobil besede, češ, da je društven shod — postavil pa je kljub temu med obdržim odobravanjem, oba govornika na laž, ki sta lagala, da se je kar kadilo. Poročevalca namreč nista vedela, da je sodrug Kocmur navzoč. — Po tem shodu so prišli zborovalci na našega, ki je trajal nad dve uri. Sodr. Kocmur je temeljito obračunal s klerikalnimi lažmi. Shod je bil popolnoma miren. Sodruga Čobalova kandidatura je bila enoglasno sprejeta.

— **Benkovič kupuje glasove.** Predvečeraj v nedeljo ob 5. pop. je imel Benkovič tu shod, ki se ga je udeležilo okoli 60 volilcev. Ker je večina viharno ugovarjala, je začel omahljivec in svojim pristavem dati za pijačo. Plačal je čez 100 literskih steklenic piva. Benkovič sam se je pozno vrnil pijan z vozom v Brežice.

— **Černič pri Brežicah.** Tu smo imeli predvečeraj v gostilni gosp. Goča jako lep shod za kandidata Melhijer Čobala, vodjo konsumnega društva v Zagorju ob Savi. Sodr. Kocmur nam je v jedratih besedah pojasnil pomen sedanjih volitev. Navzoč je bil tudi g. župan. Shoda se je udeležilo 60 do 60 volilcev. Zgago so hoteli delati trije klerikalci.

— **Černič pri Brežicah.** Predvečerajšnjega shoda narodne stranke pri Ferenčaku so se udeležili tudi soc. dem. Za Kukovec sta govorila gg. Štiker in dr. Zdolšek, za sodr. Čobala pa sodr. Kocmur. Volilcev je bilo nad 100, samih trdnih kmetov. Par klerikalcev, ki so hoteli delati zgago z neslanimi mekljici, je h koncu kar utihnilo pod težo Benkoviča uničujočih argumentov. Po našem okraju gre en sam glas: Raje vruga, nego Benkoviča!

— **Bizeljsko.** (Benkovič zboruje v senci bajonetov.) Predvečeraj, v nedeljo, je imel Benkovič pri nas shod, za katerega je zahteval orožniško asistenco. Volilec so Benkoviču burno ugovarjali. Tu bo dobil nad polovico manj glasov kakor l. 1907.

## Trst.

— **Eden, ki mu rado uide.** Iz Nabrežine nam poročajo: Ko so narodnjaški železničarji na zaupnem sestanku vprašali dr. Rybářa o njegovem škandaloznem vedenju povodom pasivnega odpora tržaških državnih uradnikov in uslužbencev, se je Rybář odrezal, da „mu je uslo“. Na poslušalce — same verne narodnjake — je napravil ta izgovor in zagovor kaj mučen utisk, zakaj človek, ki [mu] pri važnih delavskih in uradniških vprašanjih rado uide, res ni goden za delavskega poslanca.

— **Škedenjski narodnjakarji** prisegajo v sobotni „Edinosti“, da ni bolj miroljubnih ljudi od njih na širokem svetu. Zdaj torej vemo, kaj je miroljubnost. Kričati in razgrajati tako, da sklicatelj niti ne more otvoriti shoda, ker ne sliši lastne besede, je znamenje miroljubnosti. Metati kozarec proti nasprotniku je znamenje prijateljstva. Pljuvati nasprotniku v obraz je znamenje ljubezni. Gospodje bi bili bolj storili, če bi bili vsaj molčali. Hinavščina, ki jo uganjajo s svojo „miroljubnostjo“, je še desetkrat grša kakor njih divjaški nastop. Zaradi onih sirovosti se je človek lahko jezil, ta hinavščina pa se mu mora študiti.

— **Memški volilni oklici.** Herr Johann Skerjanec so silno poparili gospodo v Narodnem domu. Železničarji se jim pa smejo, da je kaj, ker je res preneumno, če pravi veliki Slovan, da ga mora voliti vsak železničar, ki noče biti izdajalec. Herr Johann Skerjanec ima pač čudne pojme o izdajstvu. Zavedni železničarji menijo, da je pač več izdajalstva pri tistih, ki razbijajo enotno organizacijo in s tem slabe železničarske moči. Zato bodo zavedni železničarji v četrtem volilnem okraju glasovali za tistega kandidata, ki je že dostikrat v parlamentu dokazal, da zna resnično in energično zastopati interese delavstva vseh strok in vseh kategorij. Na njihovih glasovnicah bo stalo ime našega sodruga Oliva.

— **Iz Narodnega doma** nam poročajo, da se tam vpeljujejo novotarije, ki nekam čudno osvetljujejo slovenstvo tiste gospode, ki tam komendirajo. Hotel v Narodnem domu je prišel v nove roke. Kolikor moremo posneti po informacijah, ki smo jih dobili, ga je prevzela budjevejska pivovarna. Za vodjo hotela se je ponudil domačin, ki že dolgo opravlja službo v hotelu, ga dobro pozna in ima tudi odprej izvrstna izpričevala. Toda bil je odklonjen, imenovan pa je neki Čeh, ki je že začel vpeljavati različne „reforme“. Te obstojajo v tem, da se odpoveduje slovenskemu o s o b j u v gostilni, v kuhinji itd. in da se namesto njih namešča češko o s o b j e. Če namestljajo narodnjakarji Čeha v bankah, v tehnikah itd., kjer baje ni sposobnih domačinov, jim ne bo nihče zameril tega. Ali da ne bi bilo za slovenski hotel dobiti slovenskih natakarjev in slovenskih kuharic, pa vendar ne lo nihče verjel. In če se za službe ponujajo sposobni domačini, pa jim vendar predpostavljajo tuje, tedaj naj gre tako narodnjaštvo spat. Nič se ni čuditi, da je v tržaških narodnjaških krogih nezadovoljnost vsak dan večja, ker je v slovenskih tržaških podjetjih Slovenec večinoma sploh zadnji, ki more dobiti zaslužka. Med narodnjaštvom na jeziku in narodnjaštvom v praksi je shloh neskončna razlika.

— **Popolnoma novo prirodozloje** so iznašli italijanski nacionalisti. Znanost bo strmela, babjeverci bodo strmeli, ves svet bo strmel. Iznašli so nacionalistične gospode bo treba le še nekoliko razširiti, praktično urediti, pa ne bo treba nobenih šol več, naši otroci se ne bodo več morali mučiti z učenjem, učiteljem se ne bo treba jeziti z otroci, ljudje pa bodo brez truda in študij znali vse in še nekoliko več. Za enkrat so nacionalistični učenjaki rešili le vprašanje, kako pridejo ljudje na najenostavnejši način do znanja jezikov. Ali to je začetek in če se to posreči, pride drugo brez težav. Ne trdimo, da je kamora navdušena od svoje iznajdbe. Narobe! Strašno se jezi. Ali to je vseeno. Svoje buče ne morejo več postavljati pod mernik. Stvar je ta. Kakor vsi socialistični kandidati v Trstu, je tudi sodrug Cerniut za kamori pravi trn v peti. Modrijani nacionalistične stranke torej trpinčijo svoje uboge možgane, da bi iz njih iztlačili kakšno „idejo“, s katero bi se dale pobijati socialno demokratske kandidature. To idejo so „našli“ in so jo hitro — plakitali. „Če bo izvoljen Cerniut, bodo otroci v Trstu prihajali — v treh jezikih na svet“; to se pravi: Bodočim tržaškim otrokom preti nevarnost, da bodo brez učenja, samo vsled izvolitve sodruga Cerniut za znali tri jezike. Da se ta nesreča ne zgodi, priporočajo kamoristi svojega kandidata Gasserja. Pametni starši pa bodo menda tem rajši volili sodruga Cerniut za

— **„Edinost“ in njeni špijoni.** Mislim, da ga ni časa, kateri bi se posluževal tako nizkih sredstev proti onim, ki nočejo slepo slediti njenemu diktatu. Naravnost drzno pa si dovoljuje nastopati napram poštnim uslužbencem, kakor da ima iste kar v zakupu. Tako je še minuli teden denuncirala neke poštno uslužbenke, da so imeli baje tajne pogovore gled sedanjih volitev in to v prilog socialno-demokratski stranki; v sredo 7. t. m. pa naravnost zapoveduje kaj smejo in kaj ne smejo govoriti. To je infamija najnižje vrste, ki gotovo zasluži najostrejšo obsodbo. Sicer pa naj se „Edinost“ prav nič ne briga za naše politično prepričanje. In povemo je odkrito, da mi nismo nikoli šovinisti, kajti prevelike so naše gmotne potrebe: kar nas je Slovencev, ostanemo gotovo vedno Slovenci, ali Rybář gotovo ne bomo volili, kajti naša bodočnost je prevelikega pomena, da bi jo njemu zaupali, da bode zopet pletel šrik v službeni pragmatiki. Takih zastopnikov mi res ne poznamo, kakor tudi on nas kot poslanec ni hotel nikoli poznati. Zatorej pozivljamo vse zavedne tovariše, da 13. oddamo vsi svoje glasove kandidatom socialno-demokratske stranke, kajti časi so resni in gorje nam, ako bodo odločevali o naši usodi zastopniki alla Rybář, Sušteršič, Ploj itd.

Volilec lastnega prepričanja.

— **Jako lep železničarski shod** je bil v petek večer v gostilni International. Udeležba je bila izredno velika. Predsedoval je sodrug Skobl. Govorili so sodrugi Ragent, Kristan, Kopač in Kristanič. Razpoloženje poslušalcev je bilo animirano, kakor opažamo v vsem tem volilnem boju.

## Umetnost in književnost.

**Slovenskim knjigarnam in založnikom.** „Društvo Tolstovskega Muzeja“, ki mu je predsednik najboljši biograf Tolstega, Iv. Pavel Birjukov, zbira prevode del velikega pokojnika, spise in članke o njem. Preko dr. Dušana Makovičkega, zdravnika in zadnjega spremljevalca Leva Tolstega, se obrača tudi do slovenskih knjigarn in založnikov, naj bi za imenovani Muzej darovali po en eksemplar v slovenščino prevedenih del Tolstega, oziroma po en eksemplar listov in časnikov, kjer se je pisalo o Tolstemu, zlasti ob njegovi smrti (novembra 1910). „Matica Slovenska“

prosi p. n. slovenske knjigarne in založnike, da bi blagovolili ugoditi tej želji in dotične eksemplare svojih založnin poslati njej v Ljubljano.

## Kupujte „Zarjo“ izvod samo 6 vinarjev.

### Shod na predvečer volitve.

Da raztrže vse volilne fraze, s katerimi so v zadnjih dveh tednih krošnjariji na liberalnih in klerikalnih shodih meščanski kandidati, in da volilec še poslednjo uro pokaže, za kaj pravzaprav gre ob sedanjih volitvah, je socialno demokratski volilni odbor snoči sklical v „Mestni dom“ volilni shod. Kako željni so volilec poznati pomen volitve v kritični luči, je pričala ogromna množica volilcev, ki se je zbrala na tem volilnem shodu. Velika dvorana „Mestnega doma“, kakor tudi galerije so bile napolnjene z občinstvom. Sodrugi Jos. Petrič, ki je bil s sodrugoma Bartlom in dr. Tomšičem izvoljen v predsedništvo shoda, je po kratkih uvodnih besedah podal besedo našemu ljubljanskemu državnozbornemu kandidatu sodrugu Etbinu Kristanu, katerega je občinstvo takoj ob nastopu z burnim ploskanjem pozdravilo. Ob opetovanem pritjevanju, s katerim so mnogobrojni zbrani spremljali govornikova izvajanja, je sodrug Etbin Kristan v svojem obširnem govoru izjavil sledeče:

Če gremo jutri volit poslance za državni zbor, ki ima za dolgo dobo odločati usodo avstrijske države in njenega prebivalstva, si moramo biti na jasnem, kakšen pomen imajo te volitve, kaj ima

#### delavstvo

pričakovati, česa se ima bati od parlamenta. Pravijo nam, da bodo v osrednjem narodna vprašanja, da pojde za sveto vero. Če pa hočemo zvedeti resnico, moramo vprašati svoje glavne nasprotnike, ki govorijo odkritosrčno. Takoj spoznamo, da si bosta v parlamentu stala nasproti kapitalizmu in proletariatu in da se bo v prvi vrsti vodil

#### razredni boj.

To nam potrjuje organizacija kapitalistov, ki preplavlja s svojimi letaki, pismi, listi in okrožnicami vso državo. Ta organizacija sme biti in je mednarodna in medverska. Na njenih letakih nahajamo podpise tvekd vseh narodov. Poleg ljubljanskega Buggenigga imamo ajdovskega narodnjaka Jochmana, pa nabrežinskega Wildija, pa Splošno zvezo obrtniških združenj v Srednjem. In gospodje govorijo kar naravnost. Volite Nemca ali Italijana ali Slovence, kristjana ali žida — to je vseeno; ali volite samo kandidate, ki se zavežejo, da bodo vodili

#### boj proti delavstvu!

Kapitalisti namreč opisujejo delavce kot požeruhe, kot roparje, ki segajo po njihovem imetju in na vse njihove letaki se ponavlja krič: „Schutz dem Eigentum! Schutz dem Besitz!“

#### Heraus mit einem Streikgesetz!

(Varstvo za lastnino! Varstvo za posest! Sem z zakonom zoper stavke!)

Če zahtevajo delavci v časih sedanje neznosne dragine nekoliko boljše plače, če se bojujejo za nekoliko več počitka, pravijo kapitalisti temu rop in napad na njih „pravično“ lastnino!

Govornik opisuje ob burnem odobravanju poslušalcev, kako nastaja kapitalistična lastnina in vprašuje, kje manjka tej lastnini še kaj varstva? Zavarovana je z zakoni, s policijo, z žandarmerijo, z državnimi pravdniki, sodišči, zapori, ječami in vislicami. Kakšno varstvo hočejo kapitalisti? No, zakon zoper štrajke!

Govornik primerja sedanje delavsko pravo z razmerami, preden je bila vzakonjena koalicijska pravica. Tisto

#### brezpravnost,

ki je bila pred štiridesetimi leti, bi kapitalisti radi zopet naprtli delavcem, da bi lahko poslali delavce, ki predlagajo stavko v zapor, vsakega, ki vztraja v stavki, pa po odgonu v domovinsko obično. Pravica do stavke je prvi pogoj, da si morajo delavci zboljšati svoj položaj. To vedo kapitalisti in zato združujejo vse moči, da bi pripravili delavce ob to pravico in pahnili delavstvo

#### za 50 let nazaj.

Govornik poroča, kako nastopajo princ Lichtenstein, minister dr. Weiskirchner, agrarna centrala v teh vprašanjih. Privilegije hočejo vpeljati za stavkokožake, agrarni in industrijski izkoriščevalci pa si bratsko podajajo roke za ta plemeniti namen. Njihov besni boj pa je naperjen tudi

#### proti socialnemu zavarovanju

in pijavke so vsaj tako odkritosrčne, da priznavajo zakaj. 400 milijonov — pravijo — bi to stalo kapitaliste, več nego plačuje plemenita gospoda vseh davkov! Lepo je, da vsaj priznavajo, kako malo plačujejo kapitalistični žepi državi; s tem je vsaj potrjeno, da naša ogromna državna bremena res nosi delavno ljudstvo.

Strastna agitacija kapitalističnih priganjačev je najboljši dokaz, da bomo imeli v prihodnjem državnem zboru res

#### boj med kapitalizmom in proletarijatom.

Govornik omenja razne predloge socialnih demokratov v varstvo delavcev in njih žalostno usodo zadnjem parlamentu. Potem podaja ostro kritiko militarizma in njegovih zvez s kapitalizmom ter dokazuje, da je z delavskega in z narodnega stališča edino odločno

#### protimilitaristično stališče

opravičeno.

Za ljudi, ki imajo dosti torte, pečenke in šampanjca, je krušno vprašanje lahko majhnega pomena, ali za njihove delavce, ki od dne do dne ne vedo, kako bodo zaslužili kruha sebi in svojim družinam, je vprašanje kruha prvo, dokler ne bo rešeno. Socialni demokraciji očitati, da nima idealov, je pa zlasti med Slovencev nesramnost, zakaj za probujo narodnih množic, za njih napredek, za njih kulturno povzdigo ni nobena stranka toliko storila kolikor socialna demokracija. Kdor razume to in razume pomen volitve, bo volil socialno demokratsko. (Burno, dolgotrajno odobravanje.)

Ker se nihče več ni oglašil za besedo, je sodrug Petrič s krepkim pozivom, da naj vsak stori svojo dolžnost, zaključil shod.

## Delavci sodrugi! Spominjajte se volilnega in tiskovnega sklada!

## ZADNJE VESTI.

#### Volilno gibanje v Trstu.

Trst, 13. junija. Trgovine in pisarne so v dopoldanskih urah zaprte. Po mestu je jako živahno gibanje; videti je vse polno policijskih patrolj. Vojaštvo je konsignirano.

#### Avstrija in Turčija.

Carigrad, 12. junija. Nastop grofa Aehrenthala, ki hoče Turčijo učiti, kako naj ravna z Albanci, je tukaj zbudil veliko začudenje. Tudi tisti krogi, ki ne odobravajo oficijelne turške politike, mislijo, da je Avstrija prav tako malo poklicana za varuhinjo Albancev kakor Rusija, ker bi imeli obe državi v narodnem oziru dovolj pometati pred svojimi pragi. Dasi je grof Aehrenthal zatrjeval, da se noče vmešavati v notranje turške razmere, se je vendar v Carigradu zelo povečalo nezaupanje do avstrijske politike.

Carigrad, 12. junija. Vesti iz Albanije javljajo, da so turške čete povsod pregnale vstaje iz njihovih pozicij. Mnogo jih je zbežalo v Črno goro, drugi so skrivajo po hribih, kjer jih preganja vojaštvo in žandarmerija.

Carigrad, 12. junija. Poročila, da se razširja legar med turškimi četami, se ne vjemajo z resnico. Doslej so umrle v Skadru tri osebe, v Tuzi pa dve.

#### Smrti padec avstrijskega aviatika.

(Včeraj izostalo zaradi pomanjkanja prostora)

Dunajsko Novo Mesto, 12. junija. Včeraj se je pri letalni tekmi na novo meškem polju zgodila nesreča, ki je povzročila smrt aviatika Vincenca Wiesenbacha. Vreme je bilo ugodno, pa se je zbrala velika množica. Prva dva letalca, ki sta izposkusila svojo srečo, sta bila Szekely in Warchalovski. Temu je zmanjkalo bencina, pa je kmalu opustil letanje. Za njim se je dvignil znani letalec Illner, takoj nato pa Wiesenbach z aparatom, ki si ga je bil konstruiral sam. Naenkrat — nekoliko minut po štirih — je bilo opaziti za objektom 48, pol ure od gledalcev, kako se je Wiesenbachov aparat v zraku nagnil in šel bliskovito navzdol. Ko so avtomobili prihiteli na mesto, je bil letalni stroj, ki se je globoko zaril v zemljo, ves razdejan, šest metrov dalje pa je ležal Wiesenbach mrtev. Zdravniki so takoj spoznali, da ni pomoči; aviatik si je bil zlomil tilnik. Ko so ostali letalci zvedeli, kaj se je zgodilo, so izjavili, da se danes nobeden več ne vzdigne. Razobesili so črno zastavo — znamenje, da je za danes konec letanja. Wiesenbachova žena, s katero še ni dolgo poročena, ni opazila dogodka. Ko je bilo več letalnih strojev v zraku, je vprašala: Kje je moj mož? Nihče se ji ni upal povedati tragične resnice. Najprej so ji dejali, da je zlomil nogo, potem so rekli, da so ga odnesli v bolnišnico, češ da mora biti operiran. Wiesenbach je bil rojen leta 1880 v Luksemburgu. Z aparatom, s katerim je ponesrečil, je bil šele v soboto napravil prvi zlet.

# B. Götzl, Ljubljana

## Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

### Avstrijsko-turško vprašanje.

Carigrad, 12. junija. Uradni korespondenčni urad poroča, da turški poslanik na Dunaju ni izvršil protestne note, temveč da se je le informiral, kaj sodi avstrijsko vnanje ministrstvo o „Fremdenblattovem“ članku.

### Richter še zmerom v tolovajskih rokah.

Solun, 12. junija. Žandarmerijski oddelek je našel truplo roparja Arvantinija, ki je poveljeval roparski tolpi, katera je odvedla inženirja Richterja. Vzrok njegovega umora je doslej nepojasunjen. Oblastni je aretirale mogoštevno okoličnikov, ki so na sumu, da so zvezani z roparji.

### 30 ljudi je utonilo.

Uglič, 12. junija. V okolici Ugliča se je prevrnil brod čez reko Zolgo; utonilo je nad 30 ljudi.

### Dr. Liebknecht na Češkem.

Heb, 12. junija. Danes je govoril drž. poslanec sodr. dr. Liebknecht iz Nemčije na volilnem shodu v Reibachu in v Götmannsprimu. Vlada mu je namignila, da naj opusti nadaljno agitacijo na avstrijskih tleh. Za to nečuvno omejevanje osebnih svobode bo dajala vlada v novi zbornici račun.

### Škofovski spisi na indeksu.

Budimpešta, 12. junija. Iz Rima poročajo, da je kongregacija zapisala tri spise škofa Bocharke iz Stolnega Belegrada v indeks.

### Kolera.

Novi Sad, 12. junija. Ker je v Carigradu dognana kolera, se v Novem Sadu že od sobote zdravniško preiskujejo vsi potniki, ki prihajajo iz Turčije.

### Abdul Hamid na Ogrskem.

Budimpešta, 12. junija. Za bivšega sultana Abdul Hamida posredujejo take evropske velevalsti pri turški vladi, da bi mu dovolila preselitev na Ogrsko. V szatmarski županiji je baje turški princ Samsun kupil večje posestvo, kjer bi imel prebivati Abdul Hamid.

### Viničarska revolta na Francoskem.

Pariz, 12. junija. V viničarskem departementu se množe izjave in manifestacije za Nemčijo. V avinjonškem departementu so nabiti lepaki naslednje vsebine: Zate, cesar

Viljem, bijejo naša sreča, ker francoska republika ni za nas ne stori! Živela Nemčija, živio cesar Viljem! Na brzojavnih drogah so pritrjeni proti vzhodu obrnjeni kašipoti v nemških barvah.

Bar-sur-Aube, 12. junija. Oblastni je so dale sneti nemško zastavo, ki je bila razobešana nad viničarskim zborovališčem. V Cuvigninu so orožniki s hiše odstranili sledeč nadpis: Tvoje Viljem, je šampansko gričevje, ki gasiromašna francoska republika zametava.

### Birkbeck-banka v Londonu.

London, 12. junija. Birkbeck-banka je danes zopet otvorjena. Vložnikom se izplačuje polovična vloga. V to svrhu je Angleška banka dala Birkbeck-banki 4 milijone funtov na razpolago, ki so jih prepeljali v fujakerje — zlatu in papirju — v banko.

Odgovorni urednik Fran Bartl.  
Izdaja in zalaga založba Zarja.  
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Posebno dober postranski zaslužek  
samo za tvojiške delavce, rečna stvar, vzorec brezplačno.  
Anton Schumann, Hohenstein — E. i. Sa.

Nakupujoč oblačilno modno blago  
za dame in gospode blagovolite  
se ozirati na priporočljivo

— manufakturno trgovino —

**Janko Češnik**

— v Ljubljani —

Stritarjeva ul. — Lingarjeva ul.

— Popolna oprema za neveste. —

Velika zaloga vsakovrstnega belega perilnega blaga v bombažu in platno v poljubni širokosti. Različne preproge, linoleji, zastori i. t. d.

Cene nizke. Strogo solidna postrežba.

skladišče oblek — domačega izdelka — za gospode in dečke. — Velika izbira tu- in inozemskega blaga za obleke po meri. — Solidna postrežba. — Vedno nizke cene.

### Tobakarne ozir. prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.

Moze, ulica Miramar 1.

Magnolo, ulica Belvedere

Kichel, ulica Montorsino.

Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boccacio št. 25.

Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).

Pipan, ulica Ponte della Fabra.

Gramaticopulo, Piazza Barriera.

Bruna, ulica del Rivo.

Raitinger, Riva Grumola št. 20.

Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.

Singer Mat., ulica San Sebastiano 3.

Velecenjenim prijateljem in slavnemu občinstvu sploh vljudno naznanjam, da sem izstopil kot večletni poslovodja vinotoča tvrdke Br. Novakovič v Sodni ulici in se popolnoma preselil v

**v svojo hišo na Tabor 4 (na Škofovem)**

kjer z največjo pozornostjo, dobro pijačo, kuhinjo in

**== prenočiščem ==**

postrezam cenjene goste. Za gg. „čvičkarje“ imam starega pristnega dolenjca. Čez ulico znižane cene.

Z odličnim spoštovanjem se priporočam

J. Bole, gostilničar in posestnik.

## Produkt. zadruga ljublj. mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Mar. Ter. c. 11 (Kolizej)

## == Zaloga pohištva ==

lastnega izdelka in tapetniškega blaga.

Izvršuje vsa mizarska stavbna dela. :: Lasta tovarna na Glincah pri Ljubljani. ::

## Konsumno društvo

za

## Ljubljano in okolico

vpisana zadruga z omejeno zavezo

ima dosedaj sledeče prodajalne:

- I. v Šiški (v lastni hiši) Kolodvorska c.,
- II. na Viču (Glinca, Tržaška cesta),
- III. v Ljubljani, Vodmat, Bohoričeva ulica,
- IV. v Ljubljani, Kolodv. okraj, Sodna ul. 4,
- V. v Ljubljani, Trnovo-Krakovo, Krakovski nasip 10,
- VI. v Tržiču na Gor. (pot proti Bistrici),
- VII. na Savi na Gorenjskem,
- VIII. na Jesenicah na Gorenjskem.

Pisarna je v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6 II. — Uradne ure za stranke od 8.—1. ure popoldne.

Članov ima 1474, podpisanega kapitala 44.220 K, vplačanega 31.715 K; garancije 88.440 K.

Pristopi lahko vsak polnoleten konsument oz. konsumentinja; pristopnina 1 K, delež 30 K, ki se vplača lahko v obrokih. Pristopi se lahko v prodajalnah in v pisarni. Hranilne vloge se obrestujejo od dneva vložitve do dneva vzdiga po 5 %. — Dosedanje stanje hranilnih vlog 45.000 kron.

Cene v prodajalnah zmerne!

Blago sveže!

V letu 1910 — 4% dividende.

## Razglas.

### Kmetska posojilnica ljublj. okolice

ima uradne ure ob sobotah in dneh pred prazniki od 8. dopoldne do 1. popoldne. Druge dni, izvzemši nedelj in praznikov, pa od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 4. popoldne.

Ravnateljstvo.

## „Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.  
Pirnat, Kolodvorska cesta.  
Zupančič, Kolodvorska cesta.  
Blaž, Dunajska cesta.  
Sterkovič, Dunajska cesta.  
Fuchs, Marije Terezije cesta.  
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.  
Šubič, Miklošičeva cesta.  
Šenk, Resljeva cesta.  
Kanc, Sv. Petra cesta.  
Treo, „  
Kušar, „  
Podboj, „  
Stravs, Škofja ulica.  
Bizjak, Bahoričeva ulica.  
Remžgar, Zelena jama.  
Svetek, Zaloška cesta.  
Češark, Šelenburgova ulica.  
Dolenec, Prešernova ulica.

Pichler, Kongresni trg.  
Ušeničnik, Židovska ulica.  
Kleinstein, Jurčičev trg.  
Wisiak, Gospodska ulica.  
Stiene, Valvazorjev trg.  
Košir, Hilsnerjeva ulica.  
Sušnik, Rimska cesta.  
Klanšek, Tržaška cesta.  
Elsner, Kopitarjeva ulica.  
Blaznik, Stari trg.  
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.  
Sitar, Florijanska ulica.  
Zadel, Karlovska cesta.  
Kustrin, Breg.  
Sever, Krakovski nasip.  
Tenente, Gradaška ulica.  
Državni kolodvor.  
Križaj in Kotnik, Šiška.  
Likar, Glinca.